

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Dissertatio Theologica super hac quæstione: Vtrum Rex vel Princeps
aliqzis Catholicus possit permittere libertatem Conscientiæ in suo regno,
vel domino?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

ta culturæ qualitatem, & fructus producen-
dos.

Tandem, tam principium quam medium,
& finis felicis regiminis, à continuo superioris
oratione dependet, quā Deum duo rogabit in-
desinenter; Primo, ut sibi lucem imperiatur ad
gubernandum oves ab ipso sibi concreditas :
secundò pro subditorum spirituali profectu. S.
Bernard. Epist. 201. Ergo in hū duobus mandatis
verbi scilicet atque exempli, summam tuū officij, ad
conscientie securitatem pendere intelligo. Tu tamen,
si sapientias & tertium: studium videlicet oratio-

nis; ad complementum uique trinae illius repetitionis
in Evangelio de pascendis oviis; pascē oves meas.
In hoc noverū illius Trinitatis Sacramentum in nullo
frustratum à te, si pascas verbo, pascas exemplo, pas-
cas & sanctarum fructu orationum. Manent itaque
tria hæc: verbum, exemplum, oratio: major autem his
est oratio. Nam esti (ut dictum est) vocis virtus sit
opus, & operi ramen & voce gratiam effica-
ciamque promeretur
oratio.

Finis Epistolæ.

JESUS MARIA JOSEPH.

QUÆSTIO:

Vtrum Rex vel princeps aliquis catholicus possit permitte-
re libertatem conscientiæ in suo
Regno?

Rimo videtur subjectis ta-
tionibus probari non pos-
se, principem Catholicum
illam sine gravi peccato
permittere.

1. Est ob grave scandalum quod exinde emer-
geret, afflumere possent
iij omnes, ad quos illius facti notitia deveni-
ret.

2. Ob periculum quod imminaret (debi-
litibus præfertim) qui facillimè possent perva-
tri.

3. Quia ejusmodi liberas notabiliter in-
terturbaret pacem publicam, ac murum subdi-
torum inter se unione, ad cuius diuturnam
conservationem nihil ita conductit ac unus ac
idem in omnibus ejusdem Dei cultus, unus Do-
minus, una fides, unum baptisma: ad quam
unionem nos invitat Apostolus Ephes. 4. dum
dit: sollicitus servare unitatem spiritus in vinculo pacis:
sicut contra nihil ita nutrit tixas, & dissidia, &
tumultus in populo excitat ac permisla religio-
nis libertas.

Quæ quidem ratio confirmari potest ex-
emplo Juliani Apostata, de quo refert Damia-
nus Marcellinus lib. 22. quod ut Religionis
Christianæ cultum aboleret, permiserit unicuique
liberum cujuscunque religionis, qua sibi
magis applauderet, exercitum, prævidens fore
ut ex hac Religionis diversitate oriarentur mul-
tas dissensiones, & sic patet am religio Christiana
penitus extingueretur: cojus quoque rei me-
minit expresse sanctus Augustinus Epist. 166. his
verbis, eo modo putans Christianorum nomen
posse pertine de terrenis, si unitati Ecclesiæ, de qua

lapsus fuerat, invilderet, & sacrilegas dissensiones
liberas esse permitteret.

Ultima est ratio, quia impossibile est per-
fectum servari inter Catholicos & Christianos
unius & ejusdem reipublicæ unionem, ut patet
ex ijs, que gesta sunt nostris tempo-
ribus in Gallia & Germania, quippe cum heres
soleat universum provinciæ, qua grassatur, sta-
tum subvertere, ac varias rerum mutationes in-
ducere, ut folsus explicat Pater Ribadeneira
lib. 1. de principe Christiano à cap. 12. usque ad 28. &
cap. 29. enumera: varia punitionum genera, qui
bus Deus castigavit principes & regna propter
heresum permissionem.

His & alijs, brevitatis gratia omissis
rationibus videtur clare ostendi, principem Ca-
tholicum non posse sine gravi culpa permettere
liberatem conscientiæ.

U. autem huic quæstioni distinctè & clare Pro
respondam, advertendum est illam in triplici questio-
neni intelli & usurpati posse. 1. Est, an licet
principi, vel regi pacifico aliquius regni, in quo
vigeat catholica religio, Dominum possident
(qualis est rex Hispaniarum in Hispania, & in his
statibus) permettere prædictam libertatem, dan-
do plenam potestatem unicuique credendi,
quod sibi magis attrahit.

2. Seorsim est, casu quo in toto regno vel
majori illius parte prævaleret heres, sicut de
facto contingit in aliquibus provincijs impera-
toris Domini subiectis.

3. Quæstionis tensus est, casu quo Rex
aliquis, vel princeps haberet quidem jus ad ali-
quam provinciam, veruntamen ob subditorum
rebellionem nullam ipsius possessionem vel ad-
ministrationem obtineret, nec moraliter, lo-
quendo

Ribade-
nira li-
bro 1. de
principe
Chris-
tiania-
no.

quando ultraeius speraret illam vi armorum (ob nimiam felicer adversorum potentiam) recuperare, sicut de facto vide et in provinciis Hollandie, quarum eis Rex Hispaniatus sit verus & legitimus Dominus, tamen quia se illius imperio rebeller praeberunt, modo illarum incolas pro subditis & vasallis infestissimis cotone sue hostes repperit.

Hac igitur distinctione praesupposita biviter proposita difficultati tribus conclusionibus respondendum.

Conclusio prima.

Dicendum 1. Qod in illis provinciis catholicis, quorum Rex haber pacificam possessionem, gravissime peccare, si liberatem conscientiae permitteret, ut patet ex rationibus superiatis, & ita certa est haec propositione, ut de illius veritate a nullo catholico um sine aliquo remittenda nostra dubitari possit, ut multis ducet. Andreas Eistenberghetus in quodam lib. o supra hanc materiam a se conscripto, ubi doctissime probat libertatem conscientiae esse omnem modum totius religonis ruinam, ac legibus tam divinis quam humanis contrariam, Republicam ac nostram fidei & sanctae matris Ecclesie certitudini omnino contrariantem, nec quidquam bono publico perniciosius experiri posse, quam si Rex vel princeps permitteret unicuique credere, quod sibi magis placuerit. Et quamvis haec propositione universalis, & ad omnes Catholicos principes indifferenter extendatur, multo tamen magis specialius affect Reges Hispaniarum quam alios, ratione alicujus dicti concilij Tolerantie. p. abi cap. 3. exunanum Quintilliani & omnium regni processorum consentaneum, mandatum omnibus, qui deinceps Regni gubernacula suscepunt, ut in primis, & ante omnia solemniter prebeat Juramentum, se non auctum fore catholico, sed nec ultraeius permissione, ut quippe in suis regnis degat, qui Ca hoc eam religionem proficiuntur. Et alterius excommunicatus & anathematizatus, idem concilium eos reges qui hunc decet & o contraenire & presumptive, demnat, eis, & sunt verbapropter circa consonam cum Rege & corde & o. & promulgamus Deo placitum sententiam simul cum suorum opinatum illastrumque virorum consensu & deliberaione sanctius, ut quisque succedenti in temporum Regni fortiter apicem, non ante confundat regiam sedem; quam inter reliqua conditionem sacramenta pollicitus fuerit, hanc se catholicam non permisurum eos violare fidem. & paulo inferius addit, ergo postquam ordine prmissio ad gubernacula accelerit Regni, si ipse temerator exierit, hujus promissi licet anathema & marana, haec confitebit semper Dei, & pabulum efficiatur ignis eterni, simul cum eo damnatione percussi quicunque sacerdotum, vel quilibet Christianorum ejus impli- cati fuerint erroris, haec enim concilium.

Baronius

Illud vero summope considerandum est circa hoc decretum, quam justo titulo Reges Hispaniatus (ut bene adverti) Eminentissimus D. Cardinalis Baronius Tomo 8. suorum annalium circa annum Christi 628. Honorij Papa XIIII.) Regis Catholicorum nomen usurparint, quandoquidem a seculo 678. Id est ab anno secundum Genebrardum, in sua Chronologia 625 & secundum Baronium 638, jam ferè ab annis mille, non tantum jurant se fore catholicos, sed

nec ulli in iuri regni admirarios, qui ea habeant, non fuerit. Ex quo videte nec, quam inquis si iis Regibus Hispaniarum ad eis Catholicos zelos, & quam iusta & antiqua ipsorum aduersus in fideles indignatio.

2. Dicendum 2. Si major vel potior factus Regni est, haeresis late infecta, nec possent evel, nisi zizania, nisi cum illis eradicare ut & timeantur, evel sine periculo Regnum amittendi, aut novandi, t. ne potest princeps cum heretico dissimile, libertum ipsi Religionis sua exercitium permitendo. Docet enim prudentis Chrysostoma quandoque cum hereticis d' illam vnam esse, praeferunt si aliquo plus detinunt, quam emolumen Catholicis refutare, sicut ex mentelandi Aug. Sint qui ex ipso canilla ve. 5. Iug. ba. Marth. 13. ne forte cum velut celiger res ipsa sua eradicetur finaliter & tritum, lib. 3. contra anachor. 13. num cap. 2. Tom. 7. Affect quod ubi detinunt vna stat ad eradicanda zizania, vel quanto periculum ex ejusmodi eradicatione plus danni sequitur, quam commodi, tunc relinqienda effizientur, & per totum illum librum, praecepit tamen cap. 2. serio probate intendit, quod eas quo minus damnum sequentur, dissimilandum esse cum hereticis, quod nomine zizaniorum vult inceps, & accidens hoc modo concidit non propter malos boni deserendi, sed propter bonos malos laterat, sunt, quae lenitatem referuntur in decreto 23. q. 14. Cap. cum quisque. & cap. non potest. Quam Angeli sunt hac in re sententiam expelli: legerunt in Actus Thomas 2. 2. q. 10. art. 3. ad 1.

Dicendum 3. quod in illis provinciis ubi de facto predominatur haeresis, quorum Rex & princeps nullam possessionem aut administrationem habet (magis ei se modo habeat Regis Hispaniatus in illis duabus Hollandie) eis que se regis imperio submittente vellent ea conditione, quod liberos ipsi religionis sua exercitium relinqueretur, non tantum posse principem Catholicum, sed etiam in conscientia teneri permettere etiam modi libertatem, praeferunt similia in spes moraliter loquendo illas, vi armorum subjugandi. Quis res est manifesta, quia in talibus libenter expenduntur? Rex non concedit libertatem conscientiae haereticis, quam ipsi de facto habent, sed solis Catholicis, quocum non exigimus est minorer, & hoc Rex non tantum potest sed obligatur facere, si se offerat occasio ob sequentes rationes.

1. Tempore quo conclusae fuerunt indicia inter Regem Catholicum & status Hollandie, multis apud illos rex instituit, quarenon vellent liberum Catholicis Religionis catholicae exercitium permettere, quod semper recolabant, & ita Rex non sine dolore & omnino invitus debuit cum ipsis re infecta pacisci, & pro orto indicium tempore subditos suos Ca holicos sub doni haereticorum capitivitate relinqueret: si nunc ergo Regi super novas indicias vel pacem absoluam offerre vellent ea conditione, quod ipsis permetteatur libertas conscientiae vel alia similia, non est dubium quan Rex ejusmodi indicis vel legi libenter subscriberet, etiam si ad annos quinquaginta protinet deberet: car enim Rex tali vel fortiori meliori conditione invictus recusat acceptare gubernacula unius provincie, que suo imposteram patere cupit imperio?

Præterea

Genebrardus

Præterea Rex Christianus reveretur oblatione quadam naturali procurare subditorum suorum bonum non minus spirituale quam temporale. Quid ergo reveretur subditos suos nonnullis conditionibus ad se revertentes in suam tutelam recipere et præfatum tamen si id celatum sit in magnam non tantum subditorum, sed ipsius regis ac totius Ecclesie & Christianitatis utilitatem.

1. Si de subditorum prosectorum sit, id per se pote, nam quid ipsi conductibilis evenire posset, quam recipi in tutelam tanquam principis, ita potenter, ita catholicorum, qui ipsos ab immissis suis fortiori tutatur sit, & semper in iis que ad salutem aeternam conducunt promotur; Catholicis magnum exinde locum accederi eripendi scilicet a misericordia illa servitute, sub cojus jugo coguntur vivere afflitti & angustati, privati omnibus honoribus ac officiis publicis solo catholica religiois praecessu, ac tandem fructu publica libertate Ecclesia in alijs provinciis eidem sancte matris Ecclesie subditis usita a Hæretici vero in posterum perpetua pace gaudent, & forte paulatim ab heretici ad Ecclesiæ gremium revertentur: solent enim heretici successu temporis omnino extingui, sicut rubigine ferrum consumuntur, preferunt tamen a fide catholicâ aberrantes, si a principe pio & Catholicis suaviter tractentur.

2. Utilissimum erit ipsi regis maiestatis personæ, nam ultra quod patrimonium suum recuperabit, paulatim etiam subjugabit hostes sibi insensimmo, qui ipsum vi & armis undique adorantur; & ita liberius & fructuosius (majoribus videlicet copijs) insultare poterit alijs ecclesiæ adversariis nec non Indias tam Orientales, quam Occidentales (in quibus tamquam in radice conficit universa corona Hispanica Monachis) lecurus rutati, & quo prius minimos haberat die in diem magis atque magis fidèles subditos & amicos experientur.

3. Ceder in magnam sanctæ matris Ecclesiæ utilitatem, quæ facta fidei caiboticæ vexillanovis in locis haecen detersis plantabit, eti genit templis, fundabuntur monasteria, cresceret in dies singulos divini cultus observantia, debita

summo pontifici obediencia publico omnium applausu exhibebitur, Deus laudabitur, glorificabitur, & prædicabitur sicut in alijs provincijs Christianam fidem professis.

E si aliquis objiciat non esse facienda materia ut eveniant bona, nec debere regem concedere libertatem conscientiae, quæ tantopere concernit bonum publicum, etiam si ex illa multiplex fructus resulteret, facile responderemus Regem Responsu nullatenus peccate permittingendo ejusmodi libertatem, quin potius rem Deo ac Sancta matris Ecclesiæ gratissimam prestare: Rex enim (ut supra notavimus) non dat hanc libertatem hereticis sed Catholicis; quoniam inquit, & si de novo illum permitteret, eo in calo bene faceret, quippe qui permitteret minus malum ad vitandum manus, & sinefer zizania, ne forte cum ipsa eradicatur, & intricatur, quod ita facendum esse docet Augustinus supra citato loco, præcipue ubi non s. Arguit est alius remedium ad evellenda zizania, qua de finibus facto impedian, quo minus possit crescere & mei tui iequum.

Illi tam prætereundum non est quod in calo tam in 2. quam 3. Conclusionem positum Adversum ostendimus licet principi catholicæ concedere libertatem conscientiae nequaquam debat illam principis proprio motu & arbitrio, quando vel ubi voluerit permittingere sine prævio sanctæ sedis Apostolicæ consensu, ut eruditissime adverbit doctissimus pater Maldonatus in Match. Cap. 3. num. 26. his verbis: admoneo non licet principiis istas quas vocant conscientia libera tates noster tempore usitatae hereticis dare, nisi prius Ecclesiæ, aut a qui Ecclesiæ caput est, Romanus Pontifex in Christi persona, & tanquam patris familias judicaverit non posse evelli zizania, nisi simili & trituum evellatur, & è re Ecclesiæ esse ut usque ad missam permanentur utraque crescere, hi quis enim rex non principium, qui patris familias servi sunt, sed ipsius patris familias, id est Ecclesiæ gubernatorum iudicium esse debet. Rationibus autem supradictis pro parte contraria adductis respondetur illas procedere causa quo principis esset in pacifica possessione sui Regni, ut constat ex primâ conclusione, & sic patet solutio sub correctione doctorum.

F. Thomas à IESV.

INDEX